

Lisätiedot:

liikuntapäällikkö Tero Kuivalainen, p. 050 380 7687
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Tausta

[Liikuntalain \(390/2015\) 5 §:n](#) mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukemalla kansalaistoimintaa, mukaan lukien seuratoiminta, sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Tehtäviä tulee toteuttaa kunnan eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä.

[Liikuntalain \(390/2015\) 5 §:n](#) kunnan tulee myös kuulla asukkaitaan liikuntaa koskeissa keskeisissä päätöksissä osana [kuntalain \(410/2015\) 22 §:ssä](#) säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. [Liikuntalain \(390/2015\) 5 §:n](#) kunnan tulee arvioida asukkaattensa liikunta-aktiivisuutta osana [sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain \(612/2021\) 6 §ä](#) tarkoitettua hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Kauniaisten kaupungin strategiassa hyvinvoinnin vahvistaminen on yksi kaupungin läpimurtohankkeista. Strategian tavoitteena on, että Kauniainen on TEA-viisarissa valtakunnallisesti parhaalla tasolla eli pistetasolla 75–100 kaikilla neljällä strategiaan sisällytetyllä osa-alueella, joista yksi on liikunta. Lisäksi strategisena tavoitteena on, että lähiluonto sekä matalan kynnyksen liikunta- ja harrastustoiminta ovat helposti kuntalaisten saavutettavissa.

Liikuntapalveluihin kohdistuneita resurssivähennyksiä on tämän vuoksi perusteltua arvioida paitsi taloudellisina säästöinä myös suhteessa kunnan lakisääteiseen tehtävään luoda edellytyksiä asukkaiden liikunnalle sekä kaupungin hyväksymiin strategiaan tavoitteisiin. Arvioinnissa on olennaista tarkastella, miten resurssivähennykset ovat vaikuttaneet liikuntapalvelujen määrään, laatuun ja saavutettavuuteen, liikuntapaikkojen ylläpitoon ja turvallisuuteen sekä eri väestöryhmien tosiasiallisiin mahdollisuuksiin liikkua ja käyttää palveluja.

Tilannekuva

Viimeisten vuosien aikana liikuntapalveluiden henkilöstöresurssit ovat vähentyneet useissa toiminnoissa. Vähennykset ovat kohdistuneet liikuntapaikkojen kunnossapitoon, uimahallin toimintaan sekä liikuntapalveluiden hallinnollisiin tehtäviin. Samanaikaisesti ylläpidettävien liikuntapaikkojen määrä, käyttöasteet ja palveluiden kysyntä ovat kasvaneet, mikä on lisännyt henkilöstöön kohdistuvaa työkuormaa.

Muutosten seurauksena henkilöstöresurssit ovat pienentyneet erityisesti niissä tehtävissä, jotka vastaavat liikuntapaikkojen päivittäisestä ylläpidosta,

turvallisuudesta ja palvelujen käytännön toteuttamisesta. Samalla liikuntapalveluiden vastuut ja ylläpidettävien kohteiden määrä ovat säilyneet ennallaan.

Viimeisten kahden vuoden aikana liikuntapalveluiden henkilöstöresursseja on vähennetty kolmella henkilötyövuodella. Vähennetyistä tehtävistä yksi kohdistui liikuntapaikkojenhoitajiin, yksi uimahallin henkilöstöön ja yksi liikuntapalveluiden hallinnollisiin tehtäviin kuulunut liikuntapalvelukoordinaattorin tehtävä. Tehtävät ovat olleet keskeinen osa liikuntapaikkojen ylläpitoa, uimahallin operatiivista toimintaa sekä palveluiden kehittämistä ja seurayhteistyötä.

Työnkuvauksissa (**liite**) on kuvattu tarkemmin liikuntapaikkojenhoitajien ja uimahallin henkilöstön tehtävien vastuualueet ja tehtäväkokonaisuudet. Liikuntapalvelukoordinaattorin tehtävä on kuvattu tarkemmin alla.

Liikuntapalvelut ovat pystyneet ylläpitämään palvelutason henkilöstövähennyksistä huolimatta joustavilla työjärjestelyillä, osa-aikaisten työntekijöiden laajennetuilla tehtävillä sekä henkilöstön joustavuudella. Nykyisen toimintamallin mahdollisuudet ovat kuitenkin pitkälti käytetty.

Nykyinen toimintamalli

Tällä hetkellä liikuntapalveluiden operatiivinen toiminta perustuu hyvin vähäiseen henkilöstöresurssiin.

Liikuntapaikkojenhoitajia työskentelee käytännössä kaksi henkilöä samassa vuorossa:

- yksi vastaa jäähallista,
- yksi vastaa kaikista ulkoliikuntapaikoista mukaan lukien palloiluhalli ja Villa Frosterus.

Uimahallin toiminta perustuu erilliseen asiakaspalvelu- ja tekniseen henkilöstöön, jonka tehtävänä on varmistaa uimahallin turvallinen ja sujuva toiminta kaikissa vuoroissa.

Työtehtävät edellyttävät kohteiden tuntemusta, turvallisuusosaamista sekä erityisosaamista, minkä vuoksi päteviä sijaisia ei ole yleensä mahdollista saada lyhyellä varoitusaajalla.

Vaikutukset liikuntapaikkojen ylläpitoon

Nykyisellä henkilöstömäärällä toiminta on erittäin haavoittuva poissaoloille.

Jos esimerkiksi toinen liikuntapaikkojenhoitajista sairastuu eikä sijaista saada järjestettyä, joudutaan käytännössä tekemään valintoja eri palveluiden välillä. Tällöin on ratkaistava, priorisoidaanko jäähallin toiminta vai ulkoliikuntapaikkojen kunnossapito kyseisen työvuoron aikana.

Käytännössä tämä voi näkyä esimerkiksi:

- hitaampina vasteaikoina sääolosuhteiden muutoksiin,
- viiveinä auraus-, jäädytys- ja kunnossapitotöissä,
- liikuntapaikkojen käyttöolosuhteiden vaihteluna,

- tilapäisinä aukiolorajoituksina tai palvelukatkoina.

Vaikutukset korostuvat erityisesti talvikaudella, jolloin kunnossapitotarve on suurimmillaan.

Jäähallin osalta henkilöstövähennys on jo johtanut viikonlopun aukioloaikojen lyhentämiseen. Tämä näkyy suoraan harrastajien harjoitusmahdollisuuksien heikkenemisenä ja palvelutason laskuna.

Jäähallin toimintakauden aikana vuosilomien ja muiden poissaolojen järjestäminen ei ole nykyisellä henkilöstömitoituksella mahdollista pelkästään liikuntapaikkojenhoitajien keskinäisin työjärjestelyin. Käytännössä poissaolojen kattaminen edellyttää useimmiten erillisten sijaisten tai lisäresurssien käyttöä, mikä lisää toiminnan kustannuksia.

Henkilöstövajeita on tähän asti pystytty paikkaamaan kouluttamalla ja perehdyttämällä kaksi liikuntapalveluiden osa-aikaista työntekijää hoitamaan useita eri tehtäviä. He ovat voineet tarvittaessa paikata poissaoloja sekä tukea liikuntapaikkojen ja jäähallin toimintaa, mikä on osaltaan mahdollistanut palveluiden ylläpitämisen henkilöstövähennyksistä huolimatta. Kyseisen toimintamallin mahdollisuudet ovat kuitenkin pitkälti käytetty. Osa-aikaisten työntekijöiden työpanosta ei voida enää kasvattaa rajattomasti työaikalainsäädännön sekä työn fyysiseen kuormittavuuteen liittyvien palautumisvaatimusten vuoksi. Liikuntapaikkojen hoito sisältää muun muassa raskaan kaluston käyttöä, vaihtelevia sääolosuhteita ja turvallisuusvastuuta, minkä vuoksi riittävästä lepo- ja palautumisajasta on huolehdittava. Tämän seurauksena myös mahdollisuudet paikata henkilöstövajetta nykyisillä sijaisjärjestelyillä ovat aiempaa rajallisemmat.

Vaikutukset uimahallin toimintaan

Uimahallin henkilöstöä on vähennetty yhdellä henkilötövuodella. Aiemmin kyseinen työntekijä vastasi uimahallin teknisestä ylläpidosta sekä osallistui laitospöytäkirjojen tekemiseen. Henkilöstövähennyksen jälkeen lomien, sairauspoissaolojen ja kesähuoltojen järjestäminen on vaikeutunut merkittävästi.

Vaikka vakanssi poistettiin, työn edellyttämiä tehtäviä ei voitu poistaa. Osa laitospöytäkirjojen tekemisestä hoidetaan edelleen osa-aikaisen työntekijän toimesta, minkä vuoksi henkilöstökustannuksia syntyy edelleen säännöllisesti.

Uimahallin turvallinen käyttö edellyttää jatkuvaa vedenlaadun, laitteiden ja rakennustekniikan seurantaa. Toiminta on osittain yli 50 vuotta vanhan tekniikan varassa, minkä vuoksi teknisen henkilöstön merkitys korostuu erityisesti häiriötilanteissa. Mikäli vedenlaadun seurantaa ja teknisten järjestelmien valvontaa ei pystytä toteuttamaan ammattitaitoisen henkilöstön toimesta, uimahallia ei voida avata turvallisesti kuntalaisten käyttöön.

Vaikutukset palveluiden kehittämiseen

Liikuntapalveluiden hallinnosta on vähennetty liikuntapalvelukoordinaattorin tehtävä.

Liikuntapalvelukoordinaattorin vastuulla olivat muun muassa liikuntatilojen käyttövuorojen hallinnointi, käyttövuorosopimukset ja laskutus, liikuntatilojen käyttöasteen kehittäminen, kulunvalvontaan liittyvät tehtävät sekä

liikuntapalveluiden viestintä ja verkkosivujen ylläpito. Lisäksi tehtävään kuului avustusprosessien valmistelua, seurayhteistyötä, asiakaspalvelua sekä näiden toimintojen kehittämistä.

Vaikka tehtäviä on osittain voitu järjestellä uudelleen, eivät tehtäväkokonaisuudet ole poistuneet. Merkittävä osa tehtävistä on siirtynyt liikuntapäällikön vastuulle muiden lakisääteisten ja operatiivisten tehtävien rinnalle. Tämä on vähentänyt mahdollisuuksia pitkäjänteiseen kehittämistyöhön, seurayhteistyöhön, uusien toimintamallien valmisteluun sekä liikuntapalveluiden strategiseen kehittämiseen.

Käytännössä nykyinen resurssitaso edellyttää entistä vahvempaa keskittymistä päivittäisen toiminnan ja palveluiden jatkuvuuden turvaamiseen. Samalla kehittämistyöhön käytettävissä oleva aika vähenee, jolloin toiminnan painopiste siirtyy yhä enemmän nykyisten palveluiden ylläpitämiseen niiden kehittämisen sijaan.

Liikuntaneuvonnan tulevaisuus

Liikuntapalveluiden henkilöstöresurssien lisäksi myös osa palveluiden kehittämiseen liittyvistä toiminnoista on riippuvaisia määräaikaisesta ulkopuolisesta rahoituksesta. Tästä merkittävien esimerkki on liikuntaneuvonta, jonka jatkuvuuteen liittyy epävarmuutta nykyisen rahoituskauden päättyessä.

Liikuntaneuvontaa on viime vuosina kehitetty hankerahoituksen avulla. Toiminnan avulla on tavoitettu uusia kohderyhmiä ja vahvistettu yhteistyötä muun muassa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sekä Espoon kaupungin kanssa. Erityisesti vähän liikkuvien, maahanmuuttajataustaisten henkilöiden sekä työelämän ulkopuolella olevien asukkaiden tavoittaminen on lisääntynyt.

Tällä hetkellä liikuntaneuvonnan jatkorahoitus vuoden 2026 jälkeen on epävarmaa. Mikäli toiminnalle ei saada uutta rahoitusta tai pysyvää henkilöstöresurssia, liikuntaneuvontaa ei ole mahdollista toteuttaa nykyisessä laajuudessa. Tämä voi johtaa palvelun merkittävään supistumiseen tai toiminnan päättymiseen.

Liikuntaneuvonnan osalta kyse ei siten ole nykyisen toiminnan resurssivähennyksestä, vaan palvelun jatkuvuuteen liittyvästä epävarmuudesta.

Vertailu naapurikuntiin

Suuremmissa kaupungeissa liikuntapalveluiden henkilöstö muodostaa laajemman kokonaisuuden, jolloin poissaoloja voidaan paikata siirtämällä työntekijöitä eri liikuntapaikkojen välillä. Lisäksi liikuntapaikat sijaitsevat usein laajemmissa liikuntakeskitymissä, joissa työskentelee samanaikaisesti useita työntekijöitä. Käytössä on myös kausi- ja määräaikaisia henkilöstöratkaisuja, jolloin yksittäisen työntekijän poissaolo ei välittömästi vaaranna palveluiden tuottamista.

Kauniaisissa vastaavaa henkilöstöreserviä ei ole käytettävissä, minkä vuoksi yksittäisen työntekijän poissaololla on suhteellisesti huomattavasti suurempi vaikutus palvelutasoon ja liikuntapaikkojen ylläpitoon.

Arvio tilanteesta ja jatkotoimenpiteistä

Liikuntapalvelut on tähän asti kyennyt ylläpitämään palvelutason henkilöstövähennyksistä huolimatta. Nykyinen toimintamalli on kuitenkin saavuttamassa rajansa.

Tilanne ei välttämättä edellytä välittömiä päätöksiä henkilöstön lisäämisestä, mutta on syytä tiedostaa henkilöstöresurssien ja palvelutason välinen yhteys.

Mikäli henkilöstöresursseja ei lisätä, tulee palvelutasoa asteittain sopeuttaa käytettävissä oleviin resursseihin. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi:

- aukioloaikojen tarkistamista,
- kunnossapidon priorisointia,
- hitaampia vasteaikoja liikuntapaikoilla,
- palveluiden kehittämistoiminnan vähentymistä,
- joidenkin palveluiden supistamista tai lakkauttamista.

Liikuntapaikkojen ylläpidon osalta tilanne konkretisoituu erityisesti poissaolotilanteissa. Mikäli liikuntapaikkojenhoitajan poissaoloa ei pystytä paikkaamaan, joudutaan käytännössä arvioimaan, priorisoidaanko jäähallin toiminta vai ulkoliikuntapaikkojen kunnossapito kyseisen työvuoron aikana.

Jäähallin sulkeminen mahdollistaisi resurssien siirtämisen ulkoliikuntapaikkojen kunnossapitoon, mutta samalla menetettäisiin hallin käyttövuoroista ja varauksista saatavia tuloja sekä heikennettäisiin harrastajien harjoittelu- ja käyttömahdollisuuksia. Ulkoliikuntapaikkojen kunnossapidon priorisoimatta jättäminen puolestaan näkyisi erityisesti talvikaudella hitaampana reagointina auraukseen, jäädytykseen, latujen kunnossapitoon ja muihin sääolosuhteiden edellyttämiin toimenpiteisiin, mikä vaikuttaisi liikuntapaikkojen käyttöolosuhteisiin ja turvallisuuteen.

Kyse ei siten ole yksittäisestä poikkeustilanteesta, vaan siitä, miten käytettävissä olevat resurssit kohdennetaan tilanteessa, jossa kaikkia palveluita ei välttämättä pystytä ylläpitämään nykyisellä tasolla samanaikaisesti.

Tästä syystä liikuntapalveluiden painopisteenä vuonna 2026 on toimintamallien kehittäminen sekä palvelutason mitoittaminen vastaamaan käytettävissä olevia henkilöstö- ja talousresursseja. Tilannekuvassa esitettyjen vaikutusten tarkastelu tukee keskustelua siitä, miten resurssit kohdennetaan, mitä palveluita priorisoidaan ja millä palvelutasolla toimintaa voidaan tulevaisuudessa ylläpitää.

Yhteenvedo

Liikuntapalveluiden henkilöstöresurssien, palvelutason ja palveluiden kehittämismahdollisuuksien välillä on selkeä yhteys. Käytettävissä olevien resurssien muuttuessa on tarkoituksenmukaista arvioida, mitä palveluita voidaan ylläpitää nykyisessä laajuudessa, mitä toimintoja tulee priorisoida ja millä palvelutasolla liikuntapalveluita voidaan jatkossa toteuttaa.

Sivistys- ja hyvinvointitoimenjohtaja Mikael Flemmich:

Hyvinvointi- ja vapaa-aikavaliokunta merkitsee liikuntapalveluiden tilannekuvan tiedoksi ja antaa evästyksiä liikuntapalveluiden palvelutasosta sekä toiminnan priorisoinnista käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Päätös:

Liitteet:

Liikuntapaikkojen ja uimahallin päivittäiset tehtävät ja vastuut